

ปีที่ 5 ฉบับที่ 19 : 24 พฤษภาคม 2545 <http://epid.moph.go.th/>

วิทยาลัยนวกองระบดวทยา

“ศูนย์ควมเชยวชญระดับสากล ในด้นงานระบดวทยา ประสานควมร่วมือภยในกบเครอช่ย
และนนานาประเทศสร้งองคควมรู้และภูมิปัญญ ปองกันโรค ภัย และส่งเสริมสุขภพประชาชน”

สารบัญ

★ ก้าวทันโรค	314
การสอบสวนโรคไขเลือดออกที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	
★ ข้อมูลรายงานสถานการณ์การเฝ้าระวังโรค ทางระบาดวิทยาเร่งด่วน สัปดาห์ที่ 20 (12 - 18 พฤษภาคม 2545)	318
★ แผนภูมิโรคไขเลือดออก	324
★ สรุปข่าวการระบาด (วันที่ 11 - 17 พฤษภาคม 2545)	326
★ ข่าวประชาสัมพันธ์	327
★ บันทึกท้ายบท	328

.....
ทุกรายงานมีคุณค่าต่อระบบเฝ้าระวัง
และการควบคุมป้องกันโรค
โปรดช่วยกันตรวจสอบจำนวนและความถูกต้อง
และส่งให้ทันตามกำหนดเวลา
.....
โปรดส่งรายงานให้กองระบาดวิทยา
ภายในเช้าวันอังคาร

สัปดาห์ที่ 20 ระหว่างวันที่ 12 - 18 พฤษภาคม 2545
ส่งรายงานข้อมูลเฝ้าระวังโรคทางระบาดวิทยาเร่งด่วนทันตาม
กำหนดเวลา สัปดาห์ที่ 66 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 86.84

ก้าวทันโรค

การสอบสวนโรคไขเลือดออกที่เกาะพะงัน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายองอาจ เจริญสุข ที่ปรึกษากองระบาดวิทยา
นางสาวกนกทิพย์ ทิพย์รัตน์ กลุ่มงานระบาดวิทยาโรคติดต่อ
กองระบาดวิทยา

ความเป็นมา

ตามที่มีข่าวจากเครือข่ายเฝ้าระวังโรคของ Geo Sentinel และ Trop Net Europ รายงานว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่เกาะ พะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วป่วยเป็นโรคไข ออกผื่น และได้รับการวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการว่า ป่วยเป็นโรคไขแดงก็หรือไขเลือดออกนั้น กองระบาดวิทยา ศูนย์ระบาดวิทยาภาคใต้ จังหวัดสงขลา สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะพะงัน โรงพยาบาลเกาะพะงัน และสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 11 ได้ร่วมกันศึกษาการเกิดโรคและสำรวจจูงลายพาหะของโรคใน อำเภอเกาะพะงัน ตั้งแต่วันที่ 3 - 5 พฤษภาคม 2545

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการระบาดของโรคไขเลือดออกของอำเภอเกาะพะงัน
2. เพื่อศึกษาความชุกชุมของลูกน้ำยุงลาย และชนิดของยุงลายที่เป็นพาหะ
3. เพื่อเสนอแนะแก่พื้นที่ในการป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออก

ผลการสอบสวน

1. ข้อมูลทั่วไป

อำเภอเกาะพะงันประกอบด้วยเกาะ 6 เกาะ แต่มีประชากรอาศัยอยู่เพียง 2 เกาะ คือ เกาะพะงัน และเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงันประกอบด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลเกาะพะงัน ตำบลบ้านใต้ (อยู่บนเกาะพะงัน) และตำบลเกาะเต่า (อยู่บนเกาะเต่า) จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 9,895 ราย เกาะพะงันมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ หาดรี้น หาดท้องนายปาน หาดท้องศาลา น้ำตกธารเสด็จ เกาะเต่า เกาะนางญวน น้ำตกแพง เจดีย์วัดโน้ วัดเขาถ้ำ และศาลเจ้าแม่กวนอิม ฤดูกาลท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย อยู่ในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม ซึ่งแตกต่างจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่นิยมท่องเที่ยวในช่วงเดือนธันวาคม - กุมภาพันธ์

2. การศึกษาข้อมูลการเกิดโรคไข้เลือดออกและการสำรวจลายพาหะของโรค

2.1 ระบาดวิทยาการเกิดโรคไข้เลือดออกของอำเภอเกาะพะงัน

2.1.1 จากการทบทวนข้อมูลการเกิดโรคไข้เลือดออกของอำเภอเกาะพะงัน ย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2544 พบผู้ป่วยชาวไทยจำนวน 1, 17, 2, 1 และ 9 ราย ตามลำดับ สำหรับผู้ป่วยที่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ เริ่มมีรายงานผู้ป่วยครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2544 จำนวน 19 ราย

2.1.2 จากการศึกษาข้อมูลการเกิดโรคไข้เลือดออกของอำเภอเกาะพะงัน ปี พ.ศ. 2545 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 5 พฤษภาคม 2545 มีผู้ป่วยรวมทั้งสิ้น 63 ราย เป็นชาวไทย 30 ราย ชาวลาว 1 ราย (ชายแรงงาน) และนักท่องเที่ยวต่างชาติ 32 ราย

สำหรับผู้ป่วยที่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ พักอาศัยอยู่ที่ตำบลบ้านใต้ 24 ราย และตำบลเกาะพะงัน 8 ราย ไม่พบผู้ป่วยนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตำบลเกาะเต่า (ตารางที่ 1) เป็นเพศชาย 23 ราย เพศหญิง 9 ราย มีอายุตั้งแต่ 2-45 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 15-34 ปี (28 ราย) เป็นชาวเยอรมัน 8 ราย อังกฤษ 7 ราย สวิสเซอร์แลนด์ 4 ราย สวีเดน 3 ราย ญี่ปุ่น 2 ราย นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส แคนาดา ออสเตรเลีย ออสเตรีย และอิสราเอล ประเทศละ 1 ราย

ตารางที่ 1 จำนวนและอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของอำเภอเกาะพะงัน 1 ม.ค. – 5 พ.ค. 2545

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาวไทย		จำนวนผู้ป่วยที่เป็น นักท่องเที่ยวต่างชาติ
			จำนวนผู้ป่วย	อัตราป่วยต่อ ประชากรแสนคน	
เกาะพะงัน	1	ท้องศาลา	1	65.3	3
	2	ในสวน	3	665.2	0
	3	มะเดื่อหวาน	0	0	0
	4	วกตุ่ม	1	230.9	0
	5	โกลกบ้านเก่า	1	275.5	0
	6	หินกอง	2	526.3	1
	7	โกลกหล้า	2	151.9	1
	8	ศรีฐาน	3	536.7	3
บ้านใต้	1	หน้าทับ	1	119.8	0
	2	บ้านนอก	0	0	1
	3	บ้านเหนือ	0	0	0
	4	บ้านค่าย	0	0	0
	5	ท้องนายปาน	5	1057.1	8
	6	หาดรี้น	8	1426.0	12
					3 ราย ไม่ระบุชื่อหมู่บ้าน

เกาะเต่า	1	หาดทรายรี	1	362.3	0
	2	แม่หาด	1	274.7	0
	3	โฉลกบ้านเก่า	1	320.5	0
รวม	17		30	303.2	32

หมายเหตุ : ผู้ป่วยชาวลาว (ไม่ใช่นักท่องเที่ยว) 1 ราย อยู่ที่ หมู่ 2 ตำบลเกาะพะงัน

2.2. ความชุกชุมของลูกน้ำยุงลายและชนิดของยุงลายที่เป็นพาหะ

ทำการสำรวจความชุกชุมของลูกน้ำยุงลายและเก็บตัวอย่างลูกน้ำยุงลายภาชนะละ 1 ตัว (One larva collection) มาตรวจหาชนิดของยุง โดยทำการสำรวจ 2 ตำบลที่พบผู้ป่วยที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คือ ตำบลเกาะพะงัน และตำบลบ้านใต้ สำรวจ 6 หมู่บ้าน จากทั้งหมด 14 หมู่บ้าน โดยเลือกสำรวจหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมไปพักอาศัย สำรวจจำนวน 10 - 34 หลังคาเรือนต่อหมู่บ้าน มีผลการสำรวจดังนี้

หมู่บ้าน	HI	CI	BI
หมู่ 1 บ้านท้องศาลา ตำบลเกาะพะงัน	79.4	30.7	479.4
หมู่ 6 บ้านหินกอง ตำบลเกาะพะงัน	100.0	49.1	530.0
หมู่ 7 บ้านโฉลกหล้า ตำบลเกาะพะงัน	91.7	33.0	283.3
หมู่ 8 บ้านศรีธนู ตำบลเกาะพะงัน	90.2	38.2	390.0
หมู่ 5 บ้านท้องนายปาน ตำบลบ้านใต้	90.9	19.6	172.7
หมู่ 6 บ้านหาดริน ตำบลบ้านใต้	72.7	35.5	222.7

ในพื้นที่ของเกาะพะงัน พบยุงลายที่เป็นพาหะของโรคไข้เลือดออก 2 ชนิด คือ ยุงลายบ้าน (*Aedes aegypti*) และยุงลายสวน (*Aedes albopictus*) และสัดส่วนของจำนวนยุงลายบ้านมากกว่ายุงลายสวน

สรุปผลการสอบสวน

จากการทบทวนและศึกษาข้อมูลการเกิดโรคไข้เลือดออกของเกาะพะงัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2545 จะพบว่าการติดเชื้อไข้เลือดออกในชาวไทย โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2545 อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกแยกตามหมู่บ้าน มีอัตราป่วยที่สูงมากถึง 13 หมู่บ้านจาก 17 หมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการถ่ายทอดโรคไข้เลือดออกในพื้นที่นั้น ดังนั้น นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีโอกาสที่จะติดเชื้อไข้เลือดออกจากเกาะพะงันได้ เนื่องจากผู้ป่วยที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนหนึ่งมาพักที่โรงแรมเกาะพะงันนานกว่า 1 สัปดาห์ และพื้นที่ที่พบผู้ป่วยที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ก็พบอัตราป่วยในผู้ป่วยชาวไทยที่สูงมากในพื้นที่นั้นเช่นเดียวกัน(บ้านหินกอง บ้านโฉลกหล้า บ้านศรีธนู บ้านท้องนายปานและบ้านหาดริน) นั่นหมายถึงโอกาสเสี่ยง ที่จะติดเชื้อไข้เลือดออกของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ก็ย่อมที่จะมีมากขึ้นด้วย อีกสิ่งหนึ่งที่สนับสนุน คือ จากการสุ่มสำรวจยุงพาหะในบริเวณที่พักของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เช่น บังกะโล guest house และสถานที่ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีกิจกรรมในแต่ละวัน เช่น ในร้านอาหาร ร้าน internet สถานที่นัดตัว เป็นต้น พบว่ามีความชุกชุมของลูกน้ำยุงลายสูงมาก

การเกิดโรคไข้เลือดออกของผู้ป่วยชาวไทยบนเกาะพะงันในอดีตมีไม่มากนัก เริ่มมีการระบาดในปี พ.ศ. 2541 และ ปี พ.ศ. 2544 และกำลังมีการระบาดต่อเนื่องอีกครั้งในปี พ.ศ. 2545 นี้ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเริ่มมีรายงานผู้ป่วยในปี พ.ศ. 2544 จำนวน 19 ราย และในปี พ.ศ. 2545 เพียง 4 เดือนแรกของปีมีรายงานผู้ป่วยถึง 32 ราย ในขณะที่ผู้ป่วยชาวไทยก็มีจำนวนถึง 30 ราย ซึ่งเพิ่มมากขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2544 เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2545 นี้ การระบาดของโรคไข้เลือดออกที่เกาะพะงัน มีความรุนแรงมากขึ้นกว่าปีก่อนๆ

ข้อเสนอแนะ

การเกิดโรคไข้เลือดออกในนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อาจมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวได้อย่างมาก หากชาวต่างชาติไม่มั่นใจในการดำเนินการควบคุมโรคไข้เลือดออกของประเทศไทย

กองระบาดวิทยา ได้ให้ข้อเสนอแนะกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะพะงัน โรงพยาบาลเกาะพะงัน และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการวางแผนและป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังนี้

1. ให้จัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่ต้องทำการควบคุมยุงลายโดยด่วน โดยพิจารณาจากความหนาแน่นของชุมชน จำนวนนักท่องเที่ยวที่นิยมไปพัก และจำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ในปีที่ผ่านมาและในปัจจุบัน โดยจัดลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้ คือ บ้านหาดรีน ท้องศาลา ศรีธนู โฉลกหล้า หินกอง และท้องนาบ้าน ตามลำดับ และต้องทำการควบคุมยุงลายใน 11 หมู่บ้านที่เหลืด้วย ด้วยการรณรงค์กำจัดลูกน้ำยุงลาย โดยขอความร่วมมือกับ อบต. โรงเรียน ประชาชน อาสาสมัครสาธารณสุข รพช. สอ. สสอ. สสจ. และ สคต.เขต 11 โดยให้ดำเนินการให้เสร็จภายใน 1 วัน ในแต่ละหมู่บ้าน

2. เฝ้าระวังผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบผู้ป่วยต้องออกไปควบคุมโรคโดยเร็ว โดยการทำจัดตัวแก่ ตามด้วยทำลายลูกน้ำ โดยเฉพาะในกรณีพื้นที่ที่ยังไม่มีโรคเกิดขึ้น เมื่อพบผู้ป่วยรายแรกต้องออกไปสอบสวนผู้ป่วยและรีบควบคุมโรคทันที กรณีที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ควรสอบสวนประวัติการเดินทางด้วย

3. จัดทำโครงการกำจัดลูกน้ำยุงลายทั่วพื้นที่เกาะพะงัน โดยของบประมาณสนับสนุนโครงการจากสำนักงานควบคุมโรคไข้เลือดออก กรมควบคุมโรคติดต่อ เป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่สูงมาก

4. ให้โรงพยาบาลเกาะพะงัน มีแบบสอบสวนโรคไข้เลือดออกเป็นภาษาอังกฤษไว้ที่โรงพยาบาล เมื่อมีผู้ป่วยต่างชาติเข้ามาับการรักษา ให้กรอกประวัติการเดินทางในประเทศไทยด้วยตนเอง เพื่อจะได้นำผลมาวิเคราะห์หาสถานที่รับเชื้อ โดยดูระยะพักตัวของโรคเป็นหลักในการพิจารณาแหล่งที่รับเชื้อ โดยกองระบาดวิทยาได้จัดส่งตัวอย่างแบบสอบสวนโรคภาษาอังกฤษ ซึ่งพัฒนาจากแบบสอบสวนโรคของฝ่ายเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลกระบี่ ไปให้

คณะสอบสวนโรค

กองระบาดวิทยา	: นายองอาจ เจริญสุข	นางสาวกนกทิพย์ ทิพย์รัตน์
ศูนย์ระบาดวิทยาภาคใต้ จังหวัดสงขลา	: นางนลินี ช่วยดำรงค์	นางสาวลัดดาวัลย์ สุขุม
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี	: นางอมรรัตน์ หิมทอง	นางกนกกาญจน์ คง
ปัญหา		
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะพะงัน	: นายชุมพล เกลี้ยงสะอาด	นายอนุสรณ์ ภูแดง
	นายสันติ บุญช่วย	นายเสริมศักดิ์ วัฏิส
โรงพยาบาลเกาะพะงัน	: นายแพทย์ดำริห์ พุทธิพงษ์	นายณัฐวุฒิ ส่งพล
สถานีอนามัยบ้านท้องนาบ้าน	: นายเสรี พุ่มทอง	
สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 11	: นางสาวนิตย์ สืบกระพันธุ์	นางเพลินพิศ ทศน์นิยม